

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

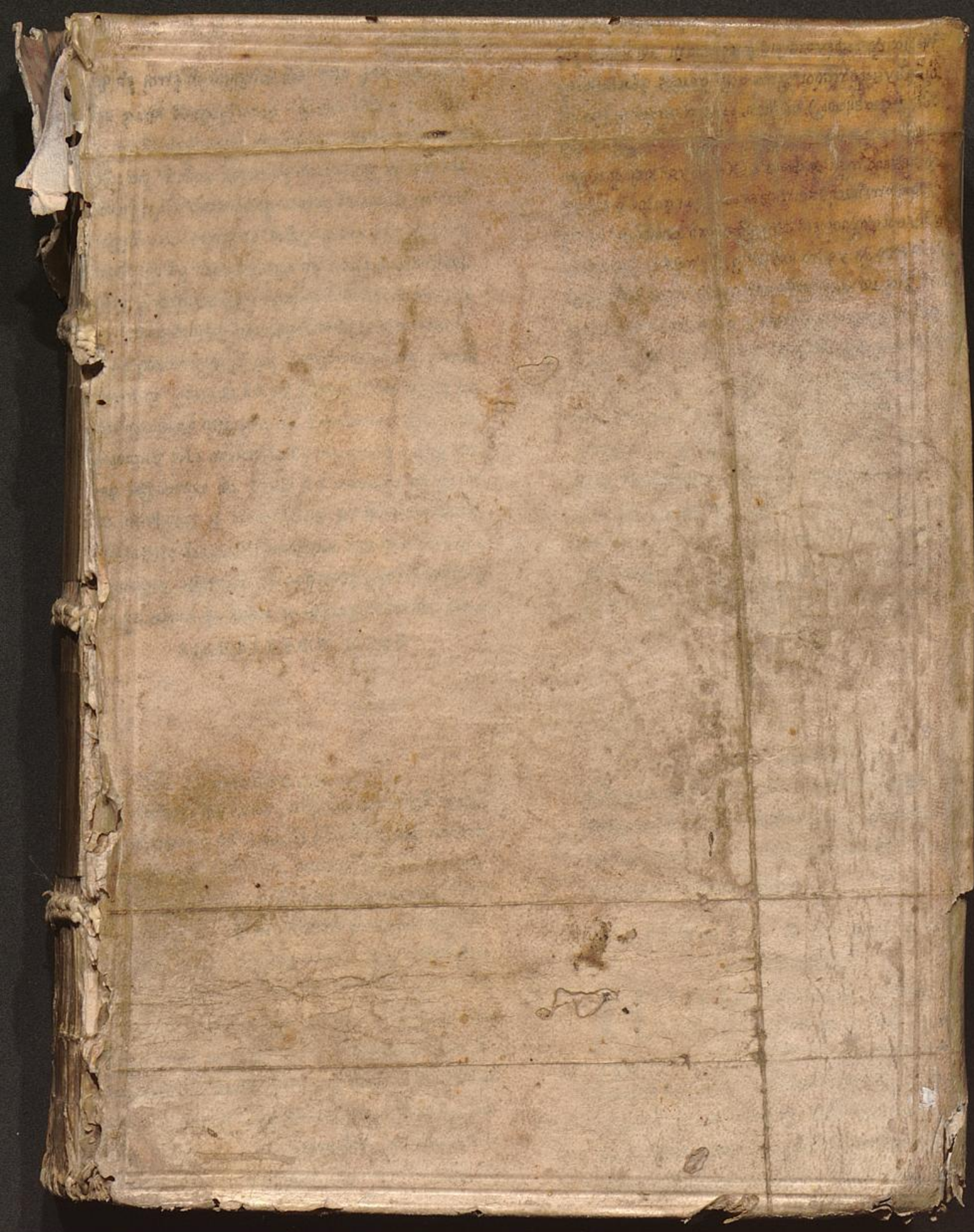
Scipionis Carteromachi Pistoriensis Oratio De Lavdibvs Literarvm Graecarvm

Forteguerri, Scipione

Basileae, 1517

VD16 F 1921

[urn:nbn:de:hbz:466:1-31516](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-31516)

~~724/6~~

J 372.

SCIPIO
 NIS CAR
 TERO
 MACHI
 PISTORI
 ENSIS
 ORATIO DE LAVDI
 BVS LITERARVM
 GRAECARVM.

SCIPIO CARTEROMACHVS
DANIELI RENERIO
PATRICIO VE/
NETO. SA/
LVTEM.

ORATIONEM nostram de Laudibus græcarū literarū,
multorum petitionibus, & quasi cōuitijs efflagitatam, sub
tuis auspicijs publicamus Daniel Reneri. non modo enim
singularis humanitas tua, beneuolentiaq; erga nos, id face-
re nos cogit, sed & græcæ quoq; linguæ tanta experientia,
ut me ego, quoties de his rebus una ut fit, cōfabulati sum⁹:
adiutum abste in ea maxime senserim. ergo tu cū eam a no-
bis habitam, uulgo, passimq; commendaris, editioni quoq;
plus fortasse iusto fidere nos effecisti. sumus enī nescio quo
pacto persuasi, quod tu laudaris, id a nemine iri improba-
tum. Quod siue succedet, tibi laudem omnem debebimus,
siue erunt: quib⁹ ea re minus sit satisfactum: tuū erit uel tue-
ri nos: uel emendare. Vtrumq; autem nobis optatissimum,
ac uoto proximum. nam & patrociniū tuum meritum ui-
deri, amplissimum & morum, & doctrinæ testimonium cen-
seri poterit: ac limam tuam subire, nil aliud erit: quam acci-
pere τὸν κολοφῶνα τοῦ λόγου, καὶ τὴν τῆς ἀθηνᾶς ψῆφον.

Vale.

VM V A R I A, multipliciaq; sint
uiri studiosissimi: quæ apud di-
uersos homines bona, honestaq;
existimant, p cuiusq; cõmodo,
aut naturæ conueniẽtia: illud p
fecto optimũ uideri debet: quod
consensu omnium, aut certe pro-
batissimorũ, utilissimum huma-
no generi natura edidit, quod e-

Optimũ,
quod uti-
lissimum.

nim beneficia summa omnibus contulit: confertq; cottidie:
id non esse optimũ dici non potest. meretur enim bonitatẽ
beneficentia. Disciplinis autem a Dñs immortalibus ni-
hil utilius datũ esse homini, tam nemini dubiũ esse uideo:
quã nihil animo ipso diuinius: cuius illæ sunt possessiones,
ac facultates. Neq; uero obscura sunt: aut ignota earũ be-
neficia hominibus: cum & audiant ea cottidie, & uideant, at-
q; omnibus pene modis experiantur. Quod si Disciplinæ
utilissimæ: quantæ id dignitatis esse censendũ est: cuius hæ
potissimum beneficio manarint in lucem: certe maximæ,
& cui nihil anteponi uel possit, uel debeat. Id autẽ esse græ
tam præcipue linguam, cũ egregios in quauis disciplina ui-
ros nõ credidisse modo, sed & tradidisse, uel legerim, uel au-
dierim: ipse quoq; facile me in eandẽ sententiã adduci pati-
or, cuius rei uos certe iudices in præsentia facio, qui cũ eius-
modi ornamentis insigniti omnes, atq; honestati pdeatis:
græca quoq; uel in uobis ipsis admiramini, uel in alijs stu-
dio prosequimini. Existimo autẽ quicquid laudis uniuersis
simul conueniat disciplinis: id omne græcæ linguæ meri-
tis nõ iniuria ascribi oportere, quod quã uerum sit: mox au-

Disciplinæ

Græca
linguæ

a 2 dietis.

Verustissi/
ma.

dietis. Iam enim huc græcæ linguæ laudes exploraturi ac-
cessimus: Quantūq; ex ea manarit utilitatis humano gene-
ri: quamq; ea latinis præsertim hominibus cõtulerit semp:
conferreq; possit in dies magis uti uolentibus. Igitur græ-
ca lingua, si græcorū scriptorum sua prodentium fidem se-
quimur, uetustissima, nobilissimaq; est. Quippe quæ nō ali-
unde traxerit initium: sed apud suos homines ueluti natura-
li quodam ortu prodierit in lucem: atq; maioribus assidue
incrementis inoleuerit. Nam cum Athenienses, quorum
purior atq; elegantior sermo est: *αὐτόχθονας* hoc est indige-
nas, ipsosq; suæ terræ perpetuos incolas, propriosq; cultor-
res, dici conueniat inter scriptores, quis nō uidet linguā quo-
q; ipsam non minus *αὐτόχθονα* dici debere. sermo enim a
natura homini datus, certā hominis ætatem necessario con-
sequitur, nisi quid impediatur, non enim possunt nō loqui ho-
mines, expeditis præsertim locutionis uocalibus instrumen-
tis, at quam alia quæso lingua uos credamus eos: qui nō
aliunde migrarint, nisi ea quæ ipsos semp comitata sit. Qua
propter hoc plus cæteris nobilitatis græca lingua sortita es-
se uidet, quod aliæ hominū inuenta proculdubio sunt: hæc
naturalis quodāmodo existimari potest, quādoquidem in
eam primi illi homines nulla arte, nullaq; industria, sed na-
turali quodam instinctu ducti fuerint. Cur enim ea po-
tius uerba in mentē uenerint illis hominibus nullius adhuc
rei gnaris quam alia: Quippe natura ipsa omnium rerum
puidā, ea uoluit lingua instituere illos homines: quæ ad sui
postea indagacionem, atq; expressionem, plus aliquid cæte-
ris collatura esset humano generi, quod nō sefellit: tanto em̄
græca lingua cæteras omnes antecellere uidetur in tradēda
rerum

Naturalis.

rerum cognitione: quanto homo aliquis omnium rerū peritissimus, atq; ingenio perspicacissimo, ac prope diuino, hominē alium mediocris literaturæ, tenuissimiq; a natura ingenij, antecedit. non modo enim disciplinas omnes quotquot unquā fuerunt & melius, & copiosius græca ipsa et perlustrauit & tradidit: sed & si alio sermone hæc exprimere, aut efferre nitare, plurimum necessariae lucis, ac prope ueritatis ipsius abstuleris. Ideoq; ueluti mancum merito credi potest: quicquid alijs literis scriptū legatur: si cum eo conferatur: quod a græcis proditum sit. nec id hominū tantū causa euenire dixeris: qui non eam uel curam, uel diligentiam adhibuerint in perquirendis rebus, aut tradendis: quam græci homines. nam id quoq; uere dicitur (quid enim intentatū illis ut Plinius inquit.) sed ipse quoq; cæterorum sermo nō eam patitur expressionem, quam græcus, atq; adeo, ut plus naturā efficere, quam uerbis monstrari possit: in alijs quidē locutionibus non procul absit a uero. in græca autem tantū abest ut uere dicatur: ut melius etiam aliquāto, atq; significantius non nulla ante oculos ponat: quam natura ipsa molitur. Id autem Latini interim sermonis argumento intelligere licet: qui cum elegantissimus & sit, & habeatur: a græco tamen longe superatur. Diuus quippe Hieronymus proprietatem inquit græcā latinus sermo nō exprimit. Quintilianus, uidetur mihi sermo ipse romanus non recipere illā solis concessam atticis uenerē. Gellius, Adieci inquit sæpe animū ad uocabula rerum non paucissima: quæ neque singulis uerbis ut a græcis, neq; si maxime pluribus eas res uerbis dicamus: tam dilucide, tamq; apte demonstrari latinā oratione possunt: quam græci ea dicunt priuis uocibus, &

Significantissima.

a 3 paulopost.

paulopost. sed huius inquā tui erroris culpam esse intelligo
 in mea scilicet, infacūdia, qui ne pluribus quidē uerbis potu
 erim non obscurissime dicere: quod a grācis rectissime uno
 uerbo & planissime dicit. Cicero cum Aristippi illud ami
 co scriberet, habeo, nō habeor a Laide, grāce inquit id meli
 us, Lucretius multa se grāce dicere affirmat propter egesta
 tem linguā, & rerum nouitatē. Quod si Latinitas grācita
 tem, ut sic dixerim, usquequaq; referre non potest: cui coniu
 ctissima est, ac prope germana: quid alias linguas existime
 mus: quibus cum nullum est illi cōmertium, nulla affinitas:
 sed qd' dici solet: diametro inter se distant: at habent & illā
 suam fortasse nitorem, suam elegantia. Equidem non ne
 gauerim inesse aliquid singulis ppriā uenustatis, neq; em̄
 uerisimile est ingenij cuiusuis homines nullā omnino curā
 proprij suscepisse sermonis. Quin potius quemadmodū
 colendorum agrorū apud omnes pro loci, ac cœli qualitate
 usus est, sed alijs asperius solū, ac natura ipsa horridius mul
 tum ueri cultus respuit: ac negligit: alijs contra mitius, ac pla
 cidius omnē admittit curam, omnēq; industriā. sic quæuis
 locutio splendoris quidem aliquid in se retinet: sed cæteris
 multa negata sunt, grāca omnia una complexa est, atq; eo
 usq; ut quæ apud omnes alias peculiaria natiuaq; sunt ipsa
 quoq; reddat non minus eleganter: quā apud illas ipsas ha
 beantur, nulla autem uim eius penitissimā possit exprime
 re. Quo fit: ut nostri, quoties aliquid efferre cogitāt: quō nil
 uenustius, nil elegantius intelligi uelint: atticos lepores, atti
 cos sales, atticā uenerem, atticam eloquētiā, aut atticū de
 mum aliquid id esse dicant. Quā obrem quod de Plato
 ne inquit Cicero: Iouem si loqui uelit: nō aliter locuturum,
 quam

quã scripserit Plato: si idem, aut simile quiddã de græca lingua pronunciemus: non absurde dicturos nos arbitror: naturam si loqui uelit: nõ aliter, quam græce locuturã. quod & re ipsa comprobauit, sua siquidẽ mysteria omnib⁹ fane hominibus in medio proposuit perquirẽda, ut cuiuis in eius arcanis liceret ingeniũ exercere. at perfectam de his ipsis, atq; absolutam tradere cognitionẽ, græcis proculdubio solis concessisse & quasi diuinitus reseruasse uidetur. Itaq; soleo mecum ipse quosdam ex græcis ridere nõnunquã: qui adeo sibi inuidere uideantur, ut quicquid in disciplinis græci profecerint: id aliorum inuẽtis totum tribuere conentur. Quid em̄ quaeso sunt aliorũ inuenta nisi minuta quædam & pusilla: quæ casu magis, quã ratione habita iure existimes: ut liceat in his poetica illa uti sentẽtia, ΤΥΧΗ ΤΕΧΝΗ ἔτι κτερ, id est fortuna artem peperit, at uero quæ a græcis & cõperta sunt & tradita, nõ tam homines explorasse aut retulisse credas, quã naturam ipsam de se singula prodidisse, atq; adeo ut in cæterorum scriptis illorum ipsorũ hominũ sermo sit, in græcis natura ipsa quod dixi: loqui uideatur. Quod si aut tempus: aut locus pateretur, singulas nos uel scientias prosequi, uel artes: ut quæ a græcis & inuenta in his & tradita sunt, cũ cæterorum omniũ, quos scimus traditionibus conferremus: pfecto nemo uestrum (ut arbitror) relinqueretur: qui non tantum græca a cæteris distare magnitudine fateretur: quãtum elephãtem a culice. Quid enim, ut alia omittã, philosophia ipsa omniũ scientiarũ parens, ac Domina adiumentũ unq; habuit ab alio genere, quam a græcis: tantũ enim abest, ut quicquã cæteri contulerint philosophiã: ut si qui etiã e barbaris, eius aliquãdo studio incensi fuerint: ad græcos migrarint:

Philosophia a Græcis.

rini: atq; iſdem, ſi quid ex philoſophia poſteris relinquere
 uoluerint: id nō ſua magis, quā græca lingua efferre dignū
 iudicarint, non tam remunerādi gratia, ut exiſtimo, eam lin-
 guam cui acceptū referrent quicquid ſcirent, quā quod aut
 inſolēs, aut impoſſibile uideret, uel diſci, uel tradi recte phi-
 loſophiā alio quā græco ſermone. Hinc Toxaris, atq; Ana-
 charſis e Scythia Athenas philoſophandi ſtudio ſe contu-
 lerunt. Chion e ponto, Cuius & ſuperioris Anacharſidis
 extant græcæ quoq; epiſtolæ per quā elegantes, nec minus
 philoſophiæ præceptis refertæ. Phauorinus uero e gallia,
 non modo plurima græcæ in philoſophia conſcripſit: ſed &
 Romæ quoq; ubi uixit multa ſæpe græcæ diſputauit: quem
 admodū Gellius ex noſtris, ex græcis Philoſtratus autores
 ſunt. Philon Iudæus nō hebraice magis, quā græcæ philoſo-
 phiam illuſtrare conatus eſt. Muſonius autem omniū ſtoi-
 corum Neronis tempeſtate celeberrimus cū e Vulſinio eſſet
 Romæ proxima urbe: græcis potius ſcriptis, quā latinis mo-
 numentis philoſophiam augere uoluit. prætereo quot ſyris
 quot ægypti, quot Thracæ philoſophiæ myſteria græcæ
 ſcripſerint, Orpheum, Muſæum, qui tamen ſi inter poetas
 cōnumerantur, attamen poſſunt & philoſophiæ adſcribi,
 cum uetus illa theologia nō niſi carminibus texeretur. Sed
 quid opus eſt alios cōnumerare? cum Ariſtotelē ipſum phi-
 loſophiæ magiſtrū, Thracia nobis tulerit, Græcia excolue-
 rit: Cuius celebriores quoq; expoſitores nō græci, græcæ cū
 interpretati ſunt. Porphyrius e phœnicia, Iamblichus e ſy-
 ria, Ammonius & Philoponus ex ægypto: Simplicius e
 phrygia. Quin & in alijs quoq; artibus multi multa græcæ
 ſcripſerunt nō græci. De grāmatica exactiſſime Apolloni⁹
 & Herodianus

& Herodianus Aegyptij. De Musica, atq; Astrologia Pto-
lemæus itidem. Arithmeticam Nicomachus & Iamblichus
syri: & geometriæ non nihil. Dialecticæ quoq; ante Aristo-
telem ab Archyta Tarentino scriptū aliquid legimus. neq;
id nunc dico, non posse homines aliter philosophari, quam
græce: sed quicquid cæteri philosophati fuerint, aut inchoa-
tum quiddam, aut non absolutum consistere: sed quod ex-
tremam & quasi Apellæam manum desyderet. At dicet
aliquis Pythagoram, Platonem, atq; alios philosophandi
studio in ægyptum se contulisse. Ego uero non negauerim
aliquid inde in Græciam retulisse hos uiros, ex ijs præser-
tim: quæ ad diuinitatem pertinent: quæ ab hebræis multo
ante in ægyptū pulsas manasse uerissimile est, nam & legisse
Platonē hebraica scripta, & lecta imitatum fuisse autor est
Eusebius, atq; ea in græcam linguam tralata, quando &
Trismegistum, qui omnem pene ueritatem, ut ait Lactan-
tius: nescio quo modo inuestigauit: græce scripsisse uide-
mus, hebraicam tamen ueritatem interim excipio. nam de
humanis rebus, atq; artibus agimus, non de diuinis inuen-
tis. quanq; hæc quoq; postea, a græcis potissimum explica-
ta sunt: cum ratio propagandæ ueritatis iam non refragaba-
tur. Quid quod & Indos philosophos græcæ linguæ igna-
ros non fuisse scribit Philostratus, & cum Tyanensi Apol-
lonio græce nonnuncq; fuisse locutos. Atq; hæc de græca lin-
gua, quantū uel nobilitate, uel usu cæteras antecellat: dicta
sufficiant. nunc quantum latino sermoni adiumēti præstet:
dicemus. Nam aliæ profecto locutiones scire sine græca lin-
gua parum recte possunt, ut uero optime loquantur nihil
impedit. At latinus sermo ne loqui quidem potest exacte

Græca lin-
gua quan-
tum latinæ
conferat.

b sine

sine græcæ linguæ cognitione, tantum uel cognationis uel
 cōiunctionis cum illa sortita est hæc nostra, ut esse fortasse
 possit sine illa, bene autem esse nō possit. Quemadmodum
 homo sine uirtute ut sit: nihil prohibet, ut uero bene sit: fieri
 non potest: si uirtus non adsit. Quare quid aliud esse dice-
 mus græcam linguam: si ad latinam referatur, quā eius uirtu-
 tem, ex qua sua illi felicitas comparetur. Quod si Ouidianū
 illud sub eius persona protulerimus, non ab re fortasse dixe-
 rimus: Ergo ego sum uirtus: ego sum tibi nobile regnum.
 Minime autem indignari debet sermo latinus: quod e græ-
 co manarit: sed gloriari potius, nam quod ab optimo auto-
 re initium sui traxerit, fieri non potest: quin sit & ipsum opti-
 mum, atq; illi proximum, non potest ergo nō esse cuius rei
 accommodatissimus latinus sermo: qui e græco processerit,
 ac mihi sane uidetur: cum utrunq; cōsidero nihil aliud esse
 latinus sermo: quam græci exemplum atque imago, ut quic-
 quid in illo sit: in hoc quoq; eniteat, principio em̄ si elemen-
 ta, ac literas earumq; inter se contextum intueare, eandem
 in utrisq; inueneris rationē: si uerba, ac uoces: eodem modo
 significare, eodemq; modo necti, ac cōstrui ac pene uim ha-
 bere eandem, ideoq; si qua etiamnum innouanda nobis, ac
 fingenda sint, ita demum habitura fidem dixit Oratius: si
 græco fonte cadant, nam & multa nos a græcis accepta trās-
 positis literis nostra fecimus. μόρφαν illi Dorica lingua di-
 cunt: nos formam: Illi ἄραξ nos rapax, multa immutatis
 φῶρ fur, νύξ nox, multa additis ἕξ sex, ἕρπυλλον serpyllum,
 multa eadem permansere. Infinitum esset omnia persequi,
 ut dictionum eadem ratio, ut nominū, ac uerborū inflexio,
 ut præpositionum, aduerbiorum, coniuunctionum eadem
 obseruatio,

Latinus
 sermo,
 Græci
 imago.

obseruatio. sed minutiora hæc, quam ut in præsentia exami-
 nanda sint: & a nostris grammaticis abunde tractata. Ora-
 tionis uero cōpositio ita pendet e græco, ut quæcunq; a græ-
 cis tradita sint in ratione dicendi, eadem a latinis & seruentur
 & seruari iubeantur, nam & quas dicunt sententiarū & quas
 orationis figuras, in usu a latinis non minus receptæ sunt:
 quam a græcis: & earum nomina aut græca adhuc usurpan-
 tur, aut græcorū imitatione significantur, uim quoq; rei ap-
 pellatione ipsa exprimētia. quam qui nō uident: rem quoq;
 ipsam non diligenter animaduertunt. Neq; uero casu eue-
 nisse dixeris tantam hanc conuenientiam, sed industria, sed
 prouidentia, quare non nisi græca lingua duce procedere la-
 tinam posse uerissime affirmari potest. Quemadmodum
 enim si principium rei, atq; origo nesciatur, sciri ea res non
 satis recte potest: ita latina lingua si græca ignoretur, ut
 bene teneatur: non fit uerisimile. Quod si te ad disciplinas,
 artesq; cōtuleris, ac rerum cognitionē sectari uolueris: iam
 uero hic quā pene nihil effeceris: si te græcis priuaris. omitto
 enim grammaticā, quæ ut multa habet ppria, peculiariaq;
 in uno quoq; loquendi genere, sic multa etiā retinet græcæ
 latinæq; linguæ ita cōmunia, ut quod de altera tradatur, al-
 teri non minus cōueniat: quare græcis quoq; niti autoribus
 ad nostrū loquendi usum non renuere nostri. At uero Dia-
 lectica tam potest sine græcis literis incolumis sciri, quā sine
 Aristotele, nisi forte a recentiorib; uel nosci uel tradi melius
 existimemus: aut ijs libris perdisci posse: qui ex Aristotele
 tralati habeant: q̄s si aspiciat ipse nō recognoscat, sed qd' de
 Aquila dici solet pullos nacta nō legitimos, reñciat: ac nolit
 p suis: Quippe qui Aristotelici solis radios nō ferāt. possem

Cōpositio
orationis.Gram-
matica.Diale-
ctica.

b 2 hoc loco

hoc loco afferre singula quoque uocabula: quibus utuntur
 Dialectici, quæ aut græca habeantur, aut græcorum imita-
 tione sint facta: quorum etiam nonnulla male a recentiori-
 bus accipiuntur. in his enim græca ratio sequenda est: quã
 qui ignorant: sæpe falluntur. Quam multa autem sunt apud
 ipsum Aristotelem: quæ aut latine transferri optime neque
 unt: aut si transferant, sensum ipsum græcū non usquequaque
 reddant. Quod ea de causa dictum uelim: quod nonnulli
 existimant, si legant Aristotelicas quascunque translationes: sta-
 tim se sententiam tenere philosophi. Quæ res plerisque fallit
 & quidem non indoctos: cum & qui transferunt plerumque ipsi
 allucinentur atque aliud pro alio reddant. & qui legunt aliter
 plerumque accipiant: quam ab eo dicantur. tam igitur Aristo-
 teles sine græcis literis intelligi optime potest: quam sine se.
 Quomodo enim, uim saltem ipsam Aristotelicæ locutio-
 nis intelligent: quã ille adeo elaborauit: ut aditum eo pacto
 suæ philosophiæ præcluserit socordibus atque inertibus in-
 genijs. Quanquam sunt qui hæc sane non magnifaciant,
 immo uero & contemnant, qui & Dialecticæ usum longe
 melius teneri hac nostra tempestate affirmant, quam Ari-
 stoteles ipse calluerit. Quæ res uellem equidem pro mea in
 nostros uiros beneuolentia, tam uere, quam animose dice-
 retur. sed nos hæc aliorum iudicio relinquimus: ne quod græ-
 ce dicitur ὑπὲρ τὰ ἔσκαμμένα πηδῶμεν, neue dum alios ar-
 rogantiæ fortasse arguimus: ipsi arrogantiores reperiamur:
 qui supra crepidam iudicare audeamus. Transeo igitur ad
 Poeticam, cuius & inuentio & usus, ita totus græcorum est:
 ut quod de furore ait Plato, inanem esse hominis conatum:
 qui sine furoris ea, quã uult specie ad poeticas fores accesserit: de

Poetica.

rit: de ignaro graecarum literarum dici possit, incassum scilicet eum laborare. nunquam enim ingressurum musarum penetralia. Nam ut omittam principem omnium Homerum, a quo ceu fonte perenni uatum pieris ora rigantur aquis, ut alios graecos Poetas, qui quasi uiam strauere posteris ad quoduis poematis genus, nonne fabulae ac figmenta ipsa poetica, quibus tota uis atque uniuersa pene constat poesis, ita graecorum propria sunt, ut uel ab illis sint accipienda: uel illorum more confingenda. Quod si qua etiam a nostris conscripta extant, ea aut e graecis pendent, aut manca sunt: & ad graecos nihilominus referenda. Quin & figurae ipsae uerborum, & quos tropos appellant, Translationes, Comparationes, Similitudines, quae quasi condimenta sunt totius poeticae compositionis, uel a graecis mutuanda sunt, uel illorum imitatione tractanda. Ideoque inquit Oratius, uos exemplaria graeca nocturna uersate manu, uersate diurna. Inuentio, Inuentio quoque ita graecorum pene peculiaris est, ut nostri quotiens aliquid acutius, aut elegantius afferre uolunt, id totum a graecis transferant integris sententijs, uerbisque seruatis. Quid quod & nomina ipsa uel locorum uel hominum, quibus in poesi nonnunquam uti cogare: graeca sunt magna ex parte, in quibus si graecam originem ignores, plerumque fallere necesse est. quod non modo nostrae tempestatis hominibus contigit alioqui non indoctis, sed & uetustiorum nonnullis, ut Sidonio, Prudentio, Aratori, Iuueno, qui graecorum nominum quantitate saepe sunt abusi. Carminum insuper numerorum pedumque genera graecam habent & originem, & appellationem, quae tamen a nostris quoque tradantur, at tamen a graecis & copiosius explicantur, & melius intelliguntur.

b ; Rursus

Rursus uerborū, ac rerum copia a græcis tota sumenda est, quibus, ut ait Martialis, nihil est negatum, si qua enim sit apud nos dictionum compositio facienda: aut uocabulum innouandum, sequenda est græca figuratio, ac si qua in syllabarum quantitate licentia uti uelis, nisi græcam adhibeas obseruationem: non probabere, sed aut argute, aut improprie fecisse uidebere. Itaque non immerito Aristophanes nugæ ac delyramenta cæteras omnes nationes existimari uoluit in iudicandis poetis: exceptis Atheniensibus, quos & natura sapientissimos appellauit. Nec iniuria Mineruam hñdem totam sibi uendicant: cum & cæteri Dñj, qui aut poetica, aut eloquētia numina esse creduntur, græcis & ipsi adscribantur, nam, ut inquit Oratius, Grai ingenium, grai dedit ore rotundo musa loqui. ac de poetica quoque hæc tenet. At puto Orator euadet quis egregius sine græcis literis, Cicerone duce. Negari profecto non potest Marcum Tullium, ueluti normam esse dicendi in sermone nostro, si tota teneatur in eo uis atque uniuersa dicendi ratio, sed id quod fieri potest sine græcis literis? Quemadmodum enim in disciplinis: qui ante Aristotelem philosophi mathematiciue claruere, ufos esse nonnunquam demonstrandi figuris, sunt qui scribant, sed demonstrationem omnino ignorasse. eodem modo potest & quis sine græcis literis loqui fortasse ex arte aliquid: sed id ut se facere sentiat, aut quo modo fiat, ut sciat, uix credi potest. uis enim ipsa dicendi, tota pendet e græco, tanquam e sui autore. Huc accedit, quod quæ de arte a nostris traduntur, aut cōfusa sunt: & inuoluta: aut parum idonea ad explicanda singula, quæ in orationis artificio latent. Quæ uero a græcis, anxia pene dixerim diligentia & obseruata

Oratoria,

C. 1111

obseruata sunt & perquisita. Deniq; ceterarum artium aut
 sciētiarū potest in alios quoq; nō nihil redundare, at orato-
 riæ inuentio, atq; usus, totus græcis debetur. qđ ne Virgiliū
 quidē dissimulare potuisse palam est. cū inquit, orabūt cau-
 sas meli⁹. nulla em̄ uerborū magis patit̄ ornatū: quā græca
 lingua. atq; adeo, ut nō ueritus sit pnuntiare Aristides, alio-
 rum omniū nō barbarorū modo, ut ait, sed græcorū quoq;
 locutionē, si cū Atheniensium sermone comparet̄, puerorū
 esse balbutientiū uocem, qđ tametsi nimis magnifice dicit̄,
 attamē non procul abest a uero. idē em̄ de attica uenere dici
 potest: qđ de Periclis elocutione scriptū reliquere tum Eu-
 polis, tum Aristophanes, in eius scilicet labris leporē ac per-
 suasionis deam insedis̄. atq; in eorū mētib⁹ qui audissent
 quasi quosdam aculeos relinqui solitos. demū fulgere eum,
 tonareq; atq; om̄ia permiscere. Demosthenes quoq; Athe-
 nienses ipsos eo minus credi a ceteris queritur: quo para-
 tiores sint ad dicendum quā ceteri. Hinc Cicero noster tam
 & si tantus in eloquētia, se quidem conari, Demosthenem
 autem perficere: se uelle, Demosthenem posse ingenue pro-
 fessus est. & Quintilianus Ciceronem a Demosthene quan-
 tus fuit: effectum scribit. Quo fit ut nō falso Aristides dix-
 rit Atheniēses solos trophæum sibi erexisse nullo sanguine,
 subactis om̄ibus gētibus oratione. ac disciplinis. proindeq;
 homines se suosq; a Dīs immortalibus petere, optareq; ut
 Atheniēsis potissimū similes euadant doctrina, atq; in-
 geniorū cultu, qui cibus humani animi esse censet̄: cuius in-
 uentio nō minus Atheniensibus deberi credit̄: quā frugum,
 quas illis primū largita Ceres dicitur. Nec mirum profecto
 uideri debet: si ex omnibus orbis partibus Athenas olim
 homines

homines confluere soliti fuerint, discendi gratia. ut enim cæ-
 tera animantia eo præcipue trahuntur naturali impetu, ubi
 uesci, atq; impleri cibo maxime possint: ita & homines, qui
 aut animus tantum sunt: ut Platonici uolunt, aut potissimū
 animus, ut Aristoteles, illuc sua sponte duci uerissimū
 est: ubi largissima sit copia spiritalis cibi, ac uere diuini, quæ
 disciplinæ ipsæ suppeditant, quæ Athenis in primis clarue-
 re: indeq; factum est: ut nostri quoq; poetæ doctas Athe-
 nas perpetua quasi appellatione uocitarint. sed de oratoria
 Physica. satis. Philosophiæ uero pars tantum naturalior recentiori-
 bus latinis in usu semper est habita: quam Aristoteles dili-
 gentissime est persecutus. At diuinior illa, quæ Platoni ad-
 scribitur: & quam ueteres quoq; Romani admirati eousq;
 Metaphy- sunt: ut diuinitatem quandam inesse eius uiri scriptis intel-
 lexerint quidem: explicare autem non ausi fuerint: ac secuti
 sica. postea nostri, græciq; theologi Christianæ religioni maxi-
 me conuenire demonstrarunt, intacta hactenus iacuit no-
 stris his philosophantibus, nunc uero a plerisq; desideratur
 Mathema- magis, quam habeatur. nam sine græcis literis degustari for-
 tasse potest: hauriri non potest. At Mathematicæ scientiæ
 tica. tam possunt sine græcis literis perfecte teneri, quam sine
 græcis autoribus. eiusmodi enim sunt quæ ab alijs tradun-
 tur: ut siquid modo uel paululum a græcis diuerterint: in
 profundum labantur erroris: unde educere sese postea, atq;
 explicare nequeant. Quemadmodum enim qui iter ingre-
 ditur: si semel excedere eum e uia, aut aberrare contigerit:
 quo longius processerit: non magis eo tendit: quo uult: quā
 recedit inde: ac fugit: sic qui in disciplinis, præcipueq; Ma-
 thematicis præscriptum semel ordinē liquerit: dediscenda
 discit.

discit: satius enim est nescire aliquid prorsus: quam peruerse
 scire, cum deterior longe sit dispositionis ignoratio: quam
 negationis: ut Aristotelice interim loquar. Quam autem
 fallant: qui mathematicas res sine græcis literis, & illotis, ut
 aiunt: pedibus aggressi sunt: facile intelliget: qui Campani
 expositiones in Euclidem cum Theonis editione, ac Procli
 commentarijs conferet diligentius: aut Euclidis eiusdē per-
 spectiuam, atq; opus aliud de speculis, cum ἡσ, quæ latine
 scripta sunt ἡσdem de rebus, aut mathematicas Aristotelis
 quæstiones in libris, quos problematum appellant: atq; in
 omni philosophia rimentur: quemadmodum a latinis intel-
 ligantur. Quod si Boethij quoq; arithmetica, tametsi dili-
 gētissimi græceq; doctissimi, ad Nicomachi præcepta, Iam-
 blichij, ac Philoponi commentaria referant accuratius: per-
 spicient profecto: quam græca ipsa, non modo exactiora,
 sed & ueriora dicantur. De Musica illud satis dictu fuerit: *Musica.*
 omnia instrumēta, sonos, proportiones, consonantias, ner-
 uos, græcam habere appellationē. prætereo græcos Musicæ
 scriptores Euclidē: Aristoxenū: Nicomachū: Ptolémæum:
 Plutarchū: Bryenniū: Porphyriū: atq; alios, cum apud nos
 unicus sit Boetius: exceptis Diui Augustini paucis: & Ma-
 crobij, ac Marciani Capellæ non nullis. Nam nostram
 hanc Musicam, a uetere illa iam pridem descuisse, cum plu-
 ribus indicijs, ut credam: compellor: tum Olympiodori
 quoq; grauis philosophi testimonio maxime moueor: qui
 cæterarū disciplinarū, Arithmeticæ, Geometriæ, Astrono-
 miæ reliquias sua quoq; tempestate seruari scribit: de Musi-
 ca autem illam Homeri uersum usurpauit: ἡμεῖς μὲν κλέος
 ἔσθ' ἄλλοι ἀκούομεν, οὐδ' ἔ τι ἴδμεν: id est, nos clarū audimus no-
 c. men

Astrono
mia

men: nihil inde tenemus: quasi nihil sit reliquū ueteris Musi
 ca. In Astronomia quoq; multa mihi uidentur esse apud
 græcos: quæ a Latinis desyderentur. Nam præter Ptolemæi
 scripta, & ea nō nimiū fortasse fideliter ad nos tralata: pauca
 sunt: quæ ad ueræ Astronomiæ usum aditū præbeāt. Quid
 enim simile apud nos habetur. τῶν εὐκλείδου φαινομένων: quæ
 ueluti Astronomiæ elementa traduntur a græcis. Quin &
 Theodosij σφαιρικά uti principia totius astronomiæ sumi de
 bere, autor est Philoponus. Quippe quæ exactiora sint: &
 eandē obtineāt rationē ad astronomiā: quam Geometria
 ad Opticen: ad Armonicen Arithmetica. siquidē αὐλότερα,
 hoc est immaterialiora sint, ut scribit Dauid philosophus
 non incelebris. Theodosij autem σφαιρικά sequi dicit Philo/
 ponus Autolyçi opus περὶ τῆς κινουμένης σφαίρας: hoc est de
 sphaera: quæ mouet. indeq; postea principiū sumere astro-
 nomiam: utpote minus exactis, minusq; certis demonstra-
 tionibus utentem q̄ ἢ faciant. quæ enim in Astronomia
 demonstrēt: summā extremāq; certitudinē nō polliceri di-
 cit: sed quod proxime accedat. umbrarū insuper ratio non
 abesse ab Astronomiæ præceptis creditur: cuius rei a græ-
 cis quoq; tradūtur demonstrationes, nec desunt qui de his
 scribant, sed nos hæc alijs pensitanda relinquimus. satis em̄
 habuimus innuisse. Medicina uero eo magis indiget græcis
 literis, quo maius periculū affert ignoratio medicamēti: aut
 ægritudinis: quod euenire illis nōnunq; uerisimile est qui
 græce nesciant, quando græcis uocabulis omnia pene uocitē
 tur apud medicos: & eius artis autores græci præcipue in
 pretio habeantur: a quibus si qui in alia lingua claruerūt: ue-
 luti riuuli fluxerint, manarintq; ac siquid habent: inde acce-
 perint

DE LAVDIBVS GRAEC. LIT. ORATIO.

perint. quanq̄ non purum id. sincerūq̄ secum ferant, quæ
 res non modo a nōnullis nostræ quoq̄ tempestatis medicis
 animaduersa est: sed scriptis etiā prodita. Ad summā nō ui
 deo quid in quauis disciplina sciri recte possit, si græca igno
 rentur. Nec fuerit iuris quoq̄ consultis hoc inutile. nam & Iura.
 multa habentur in græcis legū codicibus, quæ apud latinos
 nusq̄ legantur. siquidem, ut Politianus præceptor noster
 dicere solebat, multa græcis legib⁹ addidit Iustinianus. qui p
 pe quæ latinis notiora existimaret, quā ut scribi oporteret:
 græcis autem, utpote alienis admodū a Romanis moribus,
 consuetudinibusq̄, explicanda latius censuit: quæ nunc re
 mansere, illis apertiora, quā nobis, propterea q̄ inde peten
 da. Accedit & illud, quod in latinis Pandectis, quæ nūc Flo
 rentiæ uisuntur: integra legum interpretamenta græce inue
 niuntur adscripta, quæ & ipsi uidimus, legimusq̄, & græca
 testimonia citata, ut Homerī sæpenumero, & græca uerba
 addita significantiæ gratia, atq̄ expressiōis, quod non ab
 re fecisse uidetur Iustinianus inter græcos magis, quam lati
 nos referendus: quando in græcia semper uixerit: quod ex
 Procopij certe historijs licet animaduertere. Et quoniam in
 historiæ mentionem incidimus, quantam hac quoq̄ in Historia.
 parte utilitatem præstet latinis hominibus græca lingua,
 haud facile dixerim: cum multa sint a græcis petenda ex no
 stris quoq̄ rebus: nō enim omnia adhuc ad nos tralata per
 uenere. sed quota pars, atq̄ ea nescio. an satis fideliter: qua
 de re, ne, quod dicitur, cum laruis lucter mortuos inse
 ctando, dicere nunc supersedeo: præsertim cum iam ple
 ricq̄ animaduertere incipiant: quam sit erratum in histo
 ricis potissimum tralationibus. & nos hæc, & pleraq̄
 c. 2. alia,

alia, quæ perperam in singulis disciplinis traducta habentur:
 copiosiore oratione non maledicendi certe studio, sed ad no-
 strorum hominũ utilitatẽ aliquãdo ostendemus. Theologia
 demum, & si non nihil a græcis dissidet in præsentia, attamẽ
 multa est ab illis olim mutuata, & nunc quoq; potest. sunt
 enim ueteres græci scriptores: quibus nõ minus, quã nostris
 ueritas ipsa roboretur: quippe quos secuti nostri: quorũq;
 placitis innixi, totius religionis ualidissima, firmissimaq; ie-
 cerint fundamenta. Quis enim quæso Basiliũ illũ magnũ
 non complectatur Christianæ quoq; fidei hostibus admi-
 randũ: incertũq; doctiorẽ ne, an eloquentiorẽ? Quis duos
 Gregorios Nysses, & Nazianzenũ, non duo belli fulmina
 ut poetæ Scipiones: sed duo religionis lumina, uel potius so-
 les nuncq; obscurandos? quorũ alter theologi cognomentũ
 meruit apud suos: & diuum nostrũ Hieronymũ quantus
 est: effecit: alter præter philosophiæ quendam ueluti affla-
 tum, tanto quoq; fuit lepore: ornatuq; uerborum: ut Basi-
 lij fratrem, uel potius discipulũ, ut se ipse appellat: facile pos-
 sis agnoscere. Prætereo Athanasium minus his fortasse cul-
 tum: sed certe nõ minus diuinũ. transeo Damascenum non
 theologũ modo acutissimũ: sed acrẽ & philosophũ, & Dia-
 lecticum. taceo Chrysostomũ, nõ ab re profecto cognomi-
 natũ aurei oris. omitto & alios: quorũ & scripta, & sententiæ
 ita circũferuntur a nostris: ut pro oraculis haberi uideãtur.
 Quid? quod omnia, quæ de Christo literis mandata sunt:
 græce primum composita feruntur: excepto Matthæi euan-
 gelio. Quare fieri non potest: ut non nullorũ fides e græco
 petenda non sit: Quẽadmodum eorum, quæ a Mose, aut
 Prophetis scripta sunt: ex hebraicis petitur uoluminibus.
 quod

DE LAVDIBVS GRÆC. LIT. ORATIO.

quod facere nonnunquam uidetur Diuus Hieronymus: & fecisse ante eum Origenes credi potest, atque Apollinaris uir uterque doctissimus, & hebraicæ linguæ studiosus. Quoquo igitur te uertas: præsto adest græca lingua: operam suam in omnia præstitura: quã si refugias: non tam illam reiecisse: quam te necessarijs admodum rebus fraudasse uideare. Atque hæc sunt: quæ de græcæ linguæ uel nobilitate, uel utilitate dicenda sese nobis obtulerunt: nimium fortasse multa latino homini. non enim uideor inuidiam ueritus: quod latinus apud latinos ita græca extulerim, ut pene nihil nostra esse contenderim. quod non tam laudandi gratia aliena, quam nostros homines admonendi dictum existimari par est. Quippe cum in ea perdiscenda maiores nostri ita laborare sint soliti: ut uix sine illa quicquam se scire putarent. semper inquit Cicero, ad meam utilitatem cum græcis latina coniunxi. Quintilianus a græcis incipiendum præcipit. Ouidius quoque inquit: Nec leuis ingenuas pectus coluisse per artes Cura sit: & linguas edidicisse duas. Claudius Cæsar utranque linguam nostram appellare solebat: nec iniuria: cum ita græcam linguam tenerent ueteres Romani: ut nihil apud eos differret græce ne, an latine, uel scriberent: uel loquerentur. Ennius tria corda se habere iactabat: quod triplicem linguam calleret græcam: latinam: & oscam. Ouidius dum in Scythia exularet: atque aduenarum congressum nonnunquam desideraret: eius inquit, qui accesserit, siue græca scierit: siue ille latina uoce loqui: certe gratior usus erit. Nero imperator apud patrem consulem iuuenis adhuc pro Rhodijs, atque Illiensibus græce uerba fecit. Vespasianus græcis quoque iocis extemporalibus usus traditur. Ciceronem tam græce, quã la-

tine declamare solitum : nemo est qui ignoret . eundemq;
 græce aliquando Rhodi orasse : quem cum audisset Apol-
 lonius : exclamasse fertur : græcā quoq; eloquētiam Romā a
 Cicerone transferri . idem cū de tēporibus suis græce scripsis-
 set græcorū quondā hortatu , græcā omnē nationē a scriben-
 do deterruit . scripsit insdem de reb⁹ & Pomponius Atticus ,
 qui & cognomentū adeptus credit : qd' atticā linguā ita re-
 ferre crederet : ut natus , educatusq; Athenis uideretur . Qd'
 Theophrasto homini græco , ac diuinæ eloquētiae uiro con-
 tingere non potuit , quominus a uetula argueretur : tanquā
 non atticus , sed externus , dum cupit nimium atticus uideri .
 Bruti græcas epistolas , quæ adhuc in manibus habentur &
 Plutarchus laudat : & Philostratus omnium imperatorum
 epistolis longe anteposit : & Mithridates quidam regij ge-
 neris summopere admiratur : Marci quoq; Romani impe-
 ratoris græcas epistolas uehementer probat Philostratus .
 Quam multi autem ex Romanis , græce potius , quam la-
 tine historias scribere aggressi sunt . Albinus meminit Gel-
 lius , Luculli Plutarchus , Diui Claudij græcas historias .
 præter Suetonij attestationem citat Stephanus græcus au-
 tor , Arrianum , cuius de Alexandro Macedonū rege græcæ
 extant historiae , & de Epicteti stoici dissertationibus opus ,
 inter primates Romanos numerat Lucianus . Aelianum
 cuius multa adhuc græce scripta leguntur , Romanum fuisse
 scribit Philostratus , & quod maius est : græcam linguam in
 urbe didicisse , ac nunquam excessisse Italia : Germanicum
 Cæsarem græca quoq; scripsisse poemata autor est Quin-
 tilianus . Quin & græca eius epigrammata adhuc leguntur .
 necnon Tiberij , Adrianiq; omnium elegantissima . nostra
 quoq;

quoq; tempestate non defuere: qui græce scriberet. ut præceptor noster Politianus, quem & Ioanni quoq; Argyropylo græco homini sæpe admirationi fuisse uidimus: ut uerster Hermolaus nunquam satis laudandus. Nemini igitur mirum uideri debet græcam linguam adeo a nobis probari, commendariq; in qua uideam maiores nostros, non minus laborasse, quam in latina: cuius & parentem, & altricem illam proculdubio & crediderint, & prædicarint: a qua & si nihil aliud, disciplinæ certe nostræ, fluxerint, ut ait Quintilianus. Quemadmodum autem qui de parentibus optime mereri student, non ægre ferre creduntur, si tota eorum dignitas, atq; existimatio in eos referatur, qui non solum fundamenta iecerint suæ felicitatis: sed eo quoq; perduxerint: unde illi nunc apud omnes in pretio sint. sic non indignari debet latina lingua, si tota eius gloria in græcam redundet omnium bonarum artium magistram. cum enim uetus lex sit, ut Aristides inquit, Altoribus uniuersam referre gratiam quoad fieri potest, tantum abest, ut me latina offendere putem græca laudando, ut & gratificari me magis existimem latinæ linguæ, quod gratiã, si non omnẽ, saltem quam possum, eius quod dicitur uerbis, illi referam, cui & debere se plurimum, & debuisse semper ingenue professã sit. Quippe quæ nihil unquam æque abhorruerit: atq; ingrati animi uitium. benignum est autem fateri per quos profeceris, inquit Plinius. studium autem nostrum hac in re tantum abest ut ostentare in præsentia uobis studuerim: ut uehementer doleam, me non tam hæc dicere coactum, quam sentire ac sequi, ueraq; cottidie experiri. neq; enim existimetis: me tantum laboris exhaustisse ab ineunte

ætate aliena sectando: ut pene negligere mea: nisi peruidis-
 sem & doctissimorum quorūq; exemplo, & ueterum testi-
 monijs, omnem uim latinæ linguæ in græca cōsistere: quod
 cum & re ipsa demum cognouerim: non cōmittendum pu-
 tauī: quominus & uos, & singulos quoq; bonarum artium
 studiosos, quantū in me esset ad eadē adhortarer: anima-
 rem: accēderē: ne difficultate rei deterreremini. tanta est enī
 illi: quod iam diximus cum latinitate coniunctio: atq; affini-
 tas: ut eadem propemodum utriq; conueniant. Quare non
 uideo: quid hac in re sit cuiquam pertimescēdum cum nihil
 pene noui sit offensurus. sed quod de animis nostris aiebat
 Plato: reminisci eos cum essent corporib⁹ obducti: omniū:
 quibus multo antea diuinitus fuissent imbuti: id latino ho-
 mini euenire credendum est græca discenti: eadem quasi re-
 sumere: quo fit: ut nō magis præceptore uobis opus esse di-
 xerim: quam monstratore: qui in memoriam suggerat: exci-
 tetq; græca ueluti uestigia: quæ subobscura, tenuiaq; uestris
 ingenijs iam diu reposita, conditaq; seruantur. ad quam sa-
 ne rem, græci fortasse hominis opera commodior: quā no-
 stra: ego uero, ut non negauerim, sua melius græcos tenere
 quam nos: ita affirmauerim: nostra nos melius nosse: quā
 græcos, insuperq; tam posse nos res illorum perdiscere: quā
 illos nostras. cum itaq; latini docendi sunt græca: nescio an
 græci studiū latinæ sedulitati antepōnēdū sit. nō tam enim
 intelligendi, quāq; id quoq; ratio habēda est: quā explicā-
 di. qd' si quis pronūciationis tantū græce studio, eius ad un-
 guem pdiscēdæ gratia, græcū sibi cupit præceptorē: Quin-
 tilianum audiat præcipientē: non esse dandam operam li-
 teris græcis superstitiose: ut & plurima oris accidant uitia,
 & in

& in peregrinum sonum corruptus sermo perduret: sed ita
 discendam esse graecam linguam comite latina: ut neutra al-
 teri officiat. quæ res, a latinis melius, quàm a graecis accipi po-
 test. si quis autem examussim utrūq; se præstaturum con-
 fidit: illum mirabor & ipse: & dicam monitis non eget iste
 meis. Nos uero operam nostram quibus ingrata non uide-
 bit: pollicemur: nō magis duces, præceptoresq; professi nos
 ipsos, quàm comites, sodalesq;. Quippe qui nullū laborē, nul-
 lā molestiā recusaturi simus: dū uos ita graecis imbuamini:
 ut disciplinas inde omnes, quascūq; libuerit: facillime adi-
 piscamini. a quibus eo postea perducendi sitis: ubi cū fueri-
 tis: liceat iam humanā felicitatem, si qua modo est in hac ui-
 ta: quasi manu prehensam tenere: quā si dimiseritis: uobis
 ipsi defuisse uideamini. non est autem cur uos moneā ulte-
 rius: uti homines esse memineritis: quibus felicitas hæc quæ
 cūq; sit: debeat. nam hoc tam cuius notū esse debet: quā
 quod uiuat. illud potius nostra interest: cōfirmare uos: atq;
 adhortari: ne laborē reformidatis: qui uoluptati, quā in ipso
 statim limine graecarū literarum percepturi estis: adeo iun-
 ctus est: ut nō magis laborādū uobis esse uideat: quàm uolu-
 ptati honestissimæ inseruiēdū. qua ut ampliore quoq; per-
 fruamini: nihil mihi uideor omīssurus: nihil præteritur: qd
 quærī a uobis aut desyderari nouerim, si modo eiusmodi
 sit futurū, quod & nobis quoq; non ignoretur. Quid enim
 literato homine turpius, aut ab humanitate alienius, quam
 si aut scisse, aut didicisse frustra uideatur. Frustra autem &
 scit & didicit, qui nec commentando, nec docendo cuiquam
 prodest, sicut enim in animātibus propriū, ac naturale ma-
 xime opus esse censetur procreare tale aliquid, quale ipsum
 est, si

est, si integrum, absolutūq; sit: ita erudito homini nihil con-
uenire magis dixeris: quā efficere, relinquereq; post se sui si-
millimos in studijs, ac disciplinis: si aut homo fuisse uideri
uult: aut non indoctus homo. hominē enim hominis causa
natum credi par est. Quare neq; inuidere cuiq; in literis fas
iudico: neq; suppressere quicquam: quod utile futurū existi-
mes aut uiuentibus, aut posteris: nam ut ait Theognis:

χρη̄ μουσῶν δεράποντα, καὶ ἄγγελον, εἴτι περισόμ

εἰδ' εἰν σοφίης, μὴ φθονερόν τελέθειν.

ἄλλὰ τὰ μὲν μῶσαι, τὰ δὲ δακνύναι, ἄλλα δὲ ποιῆν.

τί σφιν χρήσονται, μῦθος ἐπισάμενος;

hoc est.

Musarum interpres, siquid sapientius unquam.

Nouerit, inuidia sit procul ille mala:

Nuncq; alia inueniat, nunc monstret, plurima condat:

Si solus sapiat, nempe quis usus erit?

Quippe ut Plato aiebat: non minus ad felicitatem pertinet
bonos efficere: quam bonum esse. ideoque nulli magis idē
familiarius se offerre solitus erat: quā cui plurimo usui esse
posset: quiq; se, suisq; rebus maxime frui ualeret: quod mihi
quoq; uideo esse faciendum, in ea præsertim Ciuitate: quæ
non tam potētia, atq; imperio ipsius sit Italiæ Metropolis:
quam quibusuis uirtutibus totius orbis grande specimen
atq; ornamentum, uel potius naturæ miraculum, cum quæ
imperium uitia comitari solent: non modo ita refugerit, ut
non inesse possint suæ reip. sed ne excogitari quidem. Qua
re beatum iudico eum, quem cuiuis studio incumbētē de-
gere in ea contigerit, sed beatissimū, quem literariæ faculta-
tes exceperint, cum tot præsertim, tantaq; undiq; suppetāt,
affluātq; ad eā rem cōmoda, ut fingi fortasse plura possint,
haberi.

DE LAVDIBVS GRAEC. LIT. ORATIO.

haberi certe non possint. ubi enim, ut alia omittam: tanta li-
brorum copia, quanta post Gotthicam ruinam nuncq̄ fuit,
nec ueteribus uero Romanis aut græcis florentibus in his,
quæ extant fuisse credi par est, cum nouo hoc inuento care-
rent imprimendorū librorū: qui & pulcherrimi iam atq̄
emendatissimi prodire incipiunt, Aldi potissimum nostri
opera: de quo illud habeo dicere, quod de Porphyrio in-
quit Simplicius, omniū bonorū nobis autor Aldus. uobis
uero illud mihi uideor accōmodaturus, quod Demosthe-
nes, quē interpretaturi sumus: Atheniēsibus protulit. Ferte
autē rogo æquo animo græcis me pauculis uerbis uos alloqui.
Ἐ μὲν οὖν παρῶν καιρὸς ὃ ἄνδρες ἑνετοί, μονουουχί φωνῆν ἀφίεις
λέγα, ὅτι τῶν ἑλληνικῶν ὑμῶν λόγων ἀντιληπτιέον ὄσιν, εἴπερ ὑπὲρ
ἀτυχίας αὐτῶν φροντίζετε, hoc est, præsens itaq̄ tēpus o uiri
Veneti quasi emissā uoce pronūciat capessendas esse uobis
græcas literas, si quid de felicitate uestra cogitatis. nam ut
Virgilianū quoq̄ carmē in uos transferam: Via prima feli-
citat̄is, quod minime remini: graia pandetur ab urbe. Expe-
giscimini igitur iam: & capessite græcas literas ultro sese uo-
bis offerentes. Dixi.

HABITA FUIT HAEC ORATIO VENETIIS
MENSE IANVARIO. M. D. IIII.

BASILEAE APVD IOANNEM FRO
BENIVM. MENSE MARTIO.
M. D. XVII.

DE LAVABIVS GRABO. LIT. ORATIO.

habet et te non possunt ubi enim ne alii existantur
proximam copia datur. Sed Constantiam inquam quod sua
reuerentia nro Romanis cur gressus horantibus in his
que extant hinc archi par est cum quo hoc inuenio care
extant impunitatem librorum: qui et taliter in iam
amendatim proinde in quibus non nisi
operibus duo habet dicitur in
que simplicibus et bonis
nro illud nisi in
oes que in operibus
autologo quo an
Veni quasi eruditus
gratia hinc in
Vigilanti prope
quod nro in
climacis figur
his officines.

τίναθε φρόνιμοι ως οι ὄφασε.

Prudens simplicitas amorq recti.

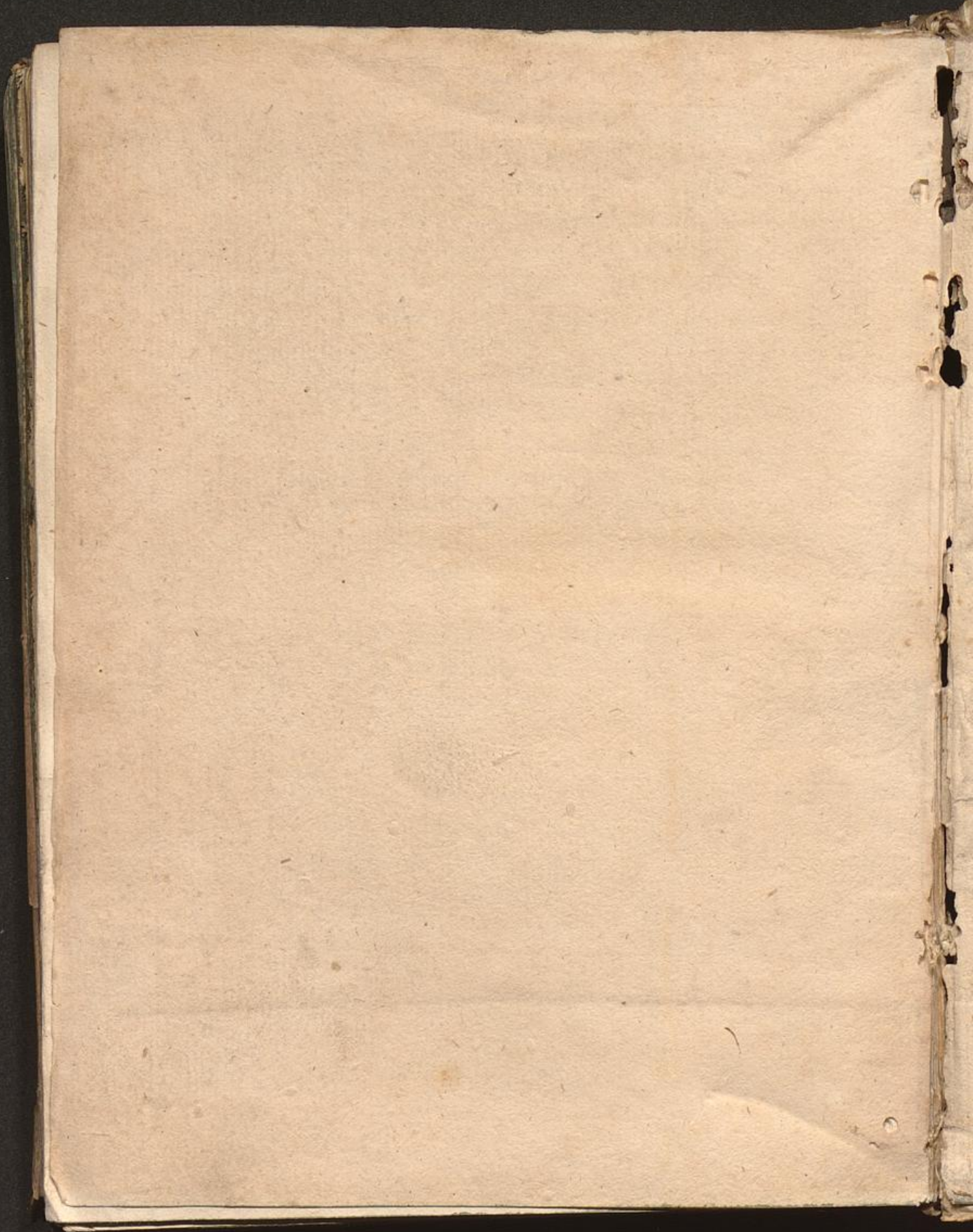
תורתא דאורייתא ושלשום ושלשום ושלשום

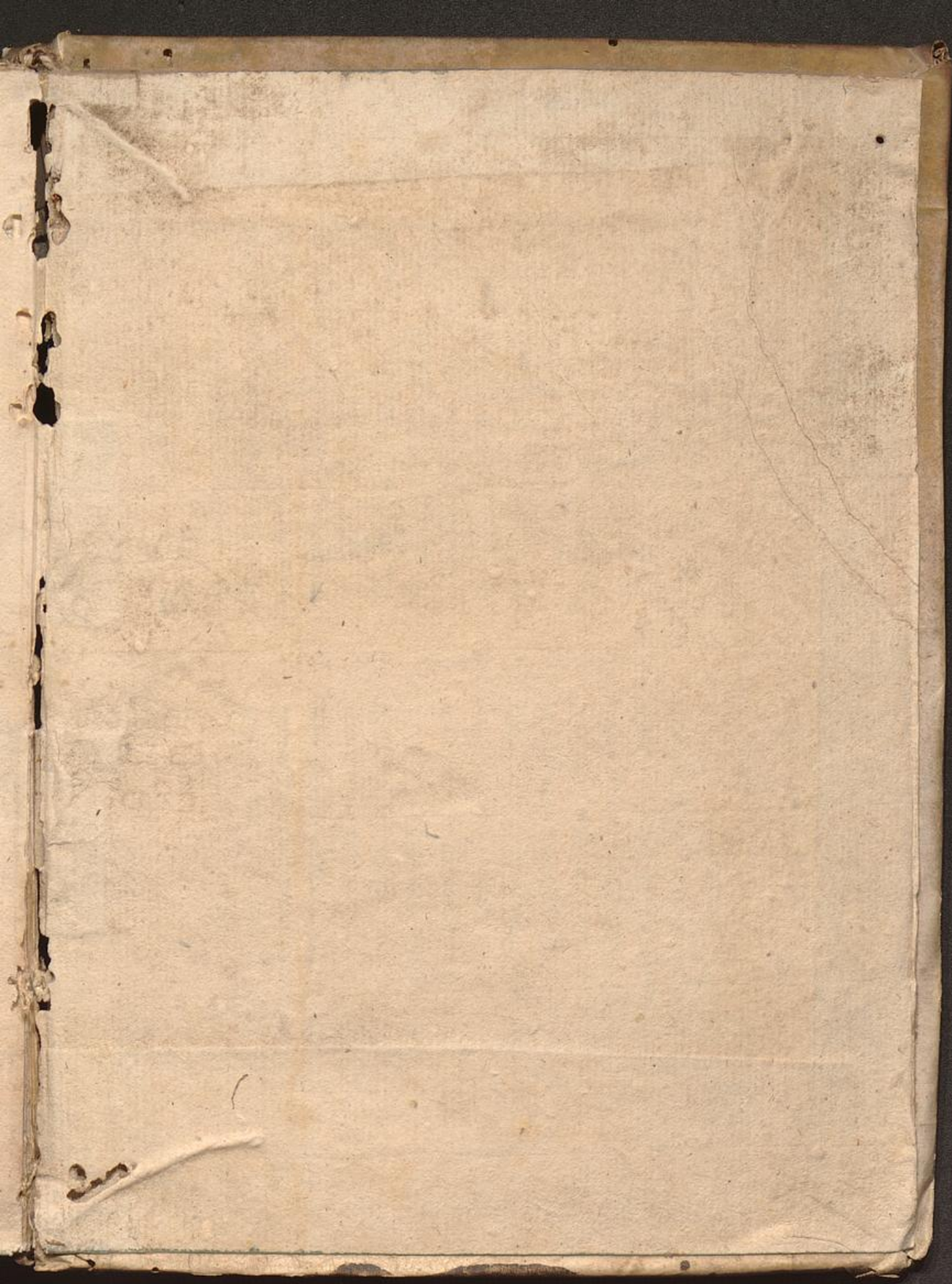
ἀλέξαι ως αἱ περιεργαί.

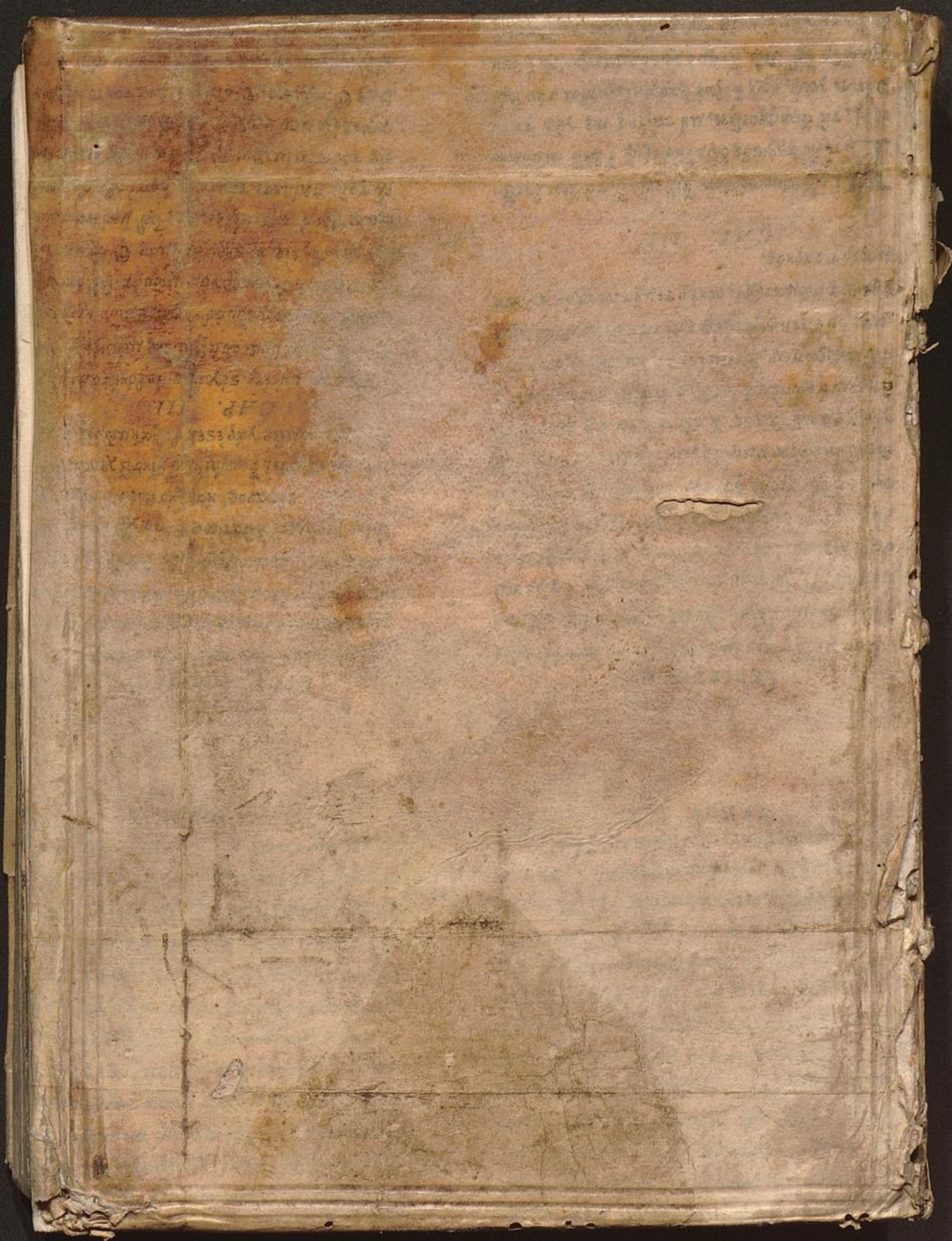
HABITA FUIT HAEC ORATIO VENETIS
MENSE IANUARIO. M. D. III.

BASILEAE APOD IOANNEM FRO
DEVIAT. MENSE MARTIO.
M. D. XVII.

Orat
va

38